

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ "КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ"

Written by МАТЕЙЧИК ВІКТОРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА, студентка Університету державної фіскальної служби України; ДЕМ'ЯНЕНКО ВІКТОРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, студентка Університету державної фіскальної служби України (м.Ірпінь)

Нова редакція: 2018-08-20

Нова редакція: 2018-08-20
України – КПК України, розробка концепції оптимізації його норм та усунення прогалин сьогодні продовжується і має особливо актуальне значення з огляду на реформування кримінальної юстиції України та системи органів кримінальної юрисдикції. Одним із основних правил законодавчої техніки є правило стосовно одноманітності термінології, яке по суті означає, що як всередині одного нормативного акту, так і в межах цілої галузі права одне й теж поняття повинно послідовно й неухильно позначатися одним терміном, водночас, й один термін не повинен використовуватися для позначення різних, таких, що різняться за змістом, понять, проте на практиці існують прогалини в даному напрямку, що і підтверджує актуальність дослідження.

Серед сучасних вітчизняних науковців окремим питанням прогалин у кримінальному процесуальному праві та способам їх усунення свої дослідження присвятили Л.А. Луць, П.М.Рабінович, В.В. Топчій, Л.Д. Удалова, П.В. Цимбал, С.В. Шевчук, Ю.С. Шемшученко, О.І.Ющик та інші.

Очевидним є те, що ефективність та результативність законів залежить також і безпосередньо від того, наскільки точними й ясними є юридичні формулювання, наскільки вони логічно пов'язані між собою, наскільки однотипово застосовуються юридичні терміни та конструкції. Як відомо, при розробці тексту закону мають дотримуватися мовні правила, що поділяються на загальнолінгвістичні, синтаксичні й стилістичні. Важливе правило загальнолінгвістичного характеру – створення оптимального тексту для найкращого сприйняття адресатом виражених мовними засобами правових норм. Це правило конкретизується у власне термінологічних, синтаксичних й стилістичних правилах. Термінологічні вимоги ставлять за мету обґрунтувати використання в законі конкретних термінів, що позначають ті чи інші поняття. До них відносяться: точність й ясність, однозначність, апробованість практикою, самопояснюваність, лаконічність і компактність, відсутність експресивності, відсутність конотації (додаткового смислового навантаження терміну, викликаного соціокультурними факторами) [1, с. 148-149]. Нормативні дефініції – норми особливої правової природи, які органічно включаються в механізм правового регулювання і, тому, повинні бути елементами внутрішньо узгодженої системи. Вони мають закріплювати лише істотні, тобто такі, що мають правове значення, ознаки; відповідати вимогам адекватності, яка означає, що обсяги визначуваного й визначального поняття повинні точно співпадати, а самі поняття – бути такими, що можуть взаємозамінюватись. Слід також запобігати виникненню ситуацій, коли визначення прямо чи опосередковано повторювало б те, що вже міститься в понятті, що розкривається.

Так, кримінальне процесуальне право наряду із загальноновживаними словами використовує слова точно значення – терміни, принципова відмінність яких від слів загального значення полягає в тому, що вони позначають свідомо створений елемент соціального знання [2, с. 223]. Відображення в терміні спеціального знання вимагає особливо ретельного підходу до його визначення. Таке завдання, як правило, ускладнюється в умовах реформування законодавства, зміни окремих основоположних ідей правового регулювання. Ці обставини обумовлюють необхідність уточнення лексичного складу відповідного законодавства.

У чинному КПК України законодавець використав різні прийоми визначення правових понять і термінів. У ч. 1 ст. 3 КПК України сформульовано визначення 26 основних, на думку законодавця, термінів кодексу, а ч. 2 цієї ж статті містить положення щодо

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ "КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ"

Written by МАТЕЙЧИК ВІКТОРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА, студентка Університету державної фіскальної служби України; ДЕМ'ЯНЕНКО ВІКТОРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, студентка Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь)

Визначення терміну «кримінальне провадження», які вживаються в кодексі, спеціальними нормами цього кодексу та іншими законами України.

Пункт 10 ч. 1 ст. 3 КПК України містить визначення такого основоположного, системного для кримінальної процесуальної діяльності терміну, як кримінальне провадження. Його використання обумовлюється необхідністю відображення системи кримінального процесу не тільки як сукупності взаємопов'язаних стадій, а й відповідно до сучасних філософських уявлень про системність. Останні визначають рух і розвиток – лише як одну із властивостей системи. Її невід'ємною приналежністю також є функції, в яких знаходить своє відображення поведінка, діяльність учасників кримінального провадження, спрямована на досягнення певних цілей, вирішення конкретних завдань. Тому для повної та точної характеристики системи кримінального процесу на рівні процесуальної діяльності наряду з таким поняттям як стадія, виділяють таке поняття як кримінальне провадження.

Перш за все, кримінальне провадження є змістовою характеристикою процесуальної діяльності, представляючи собою сукупність усіх процесуальних дій, спрямованих на досягнення конкретного результату. Водночас, кримінальне провадження може бути охарактеризоване як процесуальна форма діяльності на окремому етапі кримінальної процесуальної діяльності, що визначається його функціональним призначенням і завданнями, що підлягають вирішенню. Тим самим кримінальне провадження виступає структурним елементом кримінальної процесуальної форми, за умови, що остання розглядається як передбачений законом єдиний порядок здійснення кримінальної процесуальної діяльності.

Аналіз визначення терміну «кримінальне провадження», закріпленого в п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК України дає підстави для висновку про те, що термін «кримінальне провадження» за обсягом визначення у цій нормі є більш вузьким, ніж це впливає з фактичного змісту самого кодексу, який і регулює порядок цього провадження. Адже крім досудового розслідування (у визначенні п. 5 ч. 1 ст. 3 КПК України) та судового провадження (у визначенні п. 24 ч. 1 ст. 3 КПК України) до змісту кримінального провадження входять також відновлення матеріалів кримінального провадження (розділ VII); виконання судових рішень (розділ VIII); тощо [3, с. 18]. Більше того, терміном «кримінальне провадження» законодавець в одних випадках позначає відповідний вид діяльності (зокрема, у п. 10 ч. 1 ст. 3 КПК України і т.п.), а в інших - вочевидь, сукупність процесуальних документів, які формуються в результаті здійснення власне кримінального провадження (зокрема, п. 1 ч. 2 ст. 291 КПК України і т.п.). Таким чином, термін «кримінальне провадження», використаний в КПК України, позначає два різні явища, що з точки зору загальних вимог стосовно використання юридичної термінології в нормативно-правових актах, є неприпустимим.

Як справедливо зауважує О.С. Піголкін, невдало чи неточно використаний у законі термін, неправильний зворот або неправильно побудоване чи незрозуміле речення, помилкова пунктуація призводять до чисельних запитів і суперечок, викликають тяганину, необхідність давати додаткові роз'яснення, а головне – спотворюють зміст закону і призводять до помилок в його застосуванні [4, с. 45].

З огляду на вищезазначене, вбачається доцільним переглянути та конкретизувати термін «кримінальне провадження» в чинному кримінально процесуальному кодексі України, для запобігання помилок в його застосуванні.

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНОГО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ "КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ"

Written by МАТЕЙЧИК ВІКТОРІЯ ОЛЕКСАНДРІВНА, студентка Університету державної фіскальної служби України; ДЕМ'ЯНЕНКО ВІКТОРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА, студентка Університету державної фіскальної служби України (м.Ірпінь)

Список використаних джерел: 1. Кауфман М.А. Пробелы в уголовном праве: понятие, причины, способы преодоления. Москва: Издательство «Юрлитинформ», 2007. 344 с.

2. Забарний М.М. Судова діяльність як спосіб подолання прогалин у кримінальному процесуальному праві.

Інтеграція юридичної наук і практики як основа сталого розвитку вітчизняного законодавства: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м.Дніпро, 25—26 листопада 2016 р.). Дніпро: Дніпропетровський гуманітарний університет, 2016. С. 223—225.

3. Рожнова В.В. Определение основных понятий в новом УПК Украины как фактор обеспечения единого понимания и применения уголовно – процессуальной формы. *Криминалистика и судебная экспертиза: междуведомственный научно-методический сборник*

. Вып. 58. Ч. 1 / отв. ред. И.И. Емельянова. Київ: Министерство юстиции Украины. 2013. С. 13—20.

4. Пиголкин А.С. Язык советского закона и юридическая терминология.

Правоведение

. 1968. № 5. С. 45—51. {jcomments on}